

Υπουργείο Παιδείας
Αθλητισμού και Νεολαίας

ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΚΥΠΡΟΥ

Επιτροπή Ισότητας
στην Απασχόληση και
στην Επαγγελματική Εκπαίδευση

των Φύλων

Διαγωνισμός συγγραφής κειμένου με θέμα σχετικό με την έμφυλη ισότητα

Σχολική Χρονιά 2022-2023

Νικητήριες Συμμετοχές στην Κατηγορία Β - Γυμνάσια

1^ο βραβείο, Σοφία Καπετανίδη (Β' Γυμνασίου)
Γυμνάσιο Φανερωμένης, Λάρνακα
Υπεύθυνη εκπαιδευτικός: Έλενα Προκόπη

Οι διακρίσεις «παίρνουν αποβολή» από το σχολείο

Η σημασία της ισότητας σε όλες τις σύγχρονες κοινωνίες είναι αδιαμφισβήτητη. Συχνά θεωρείται ότι η ισότητα των φύλων είναι η εξίσωσή τους σε θέματα συμπεριφοράς, αναγκών ή δεξιοτήτων. Στην πραγματικότητα, η ίση αντιμετώπιση όλων των ανθρώπων ανεξαρτήτως βιολογικού ή κοινωνικού φύλου, χρώματος, καταγωγής, φυλής, θρησκείας ή ηλικίας είναι η παροχή ίσων ευκαιριών, η ίση πρόσβαση σε πόρους, σε δικαιώματα, σε ίση αμοιβή αλλά και σε ίση αντιμετώπιση. Η διαφορετική μεταχείριση των ανθρώπων, ξεκινά πολλές φορές από την οικογένεια και συνεχίζεται μέσα στα σχολεία, τα οποία αποτελούν κομβικό σημείο για τη μετέπειτα εξέλιξη των ανθρώπων.

Η προνομιακή σχέση των ανδρών με τα τεχνολογικά επαγγέλματα και αντίστοιχα ο αποκλεισμός απασχόλησης των γυναικών με επαγγέλματα που συνδέονται άμεσα με την τεχνολογία είναι μια απαρχαιωμένη κοινωνική νόρμα. Εδώ και χρόνια οι άνδρες ταυτίζονται με την μυϊκή δύναμη, τις δύσκολες και απαιτητικές δουλειές και τις κατασκευές, αντίθετα με τις γυναίκες που παρουσιάζονται ως εύθραυστες, τόσο σωματικά όσο και ψυχικά (Mediterranean Institute of Gender Studies, 2018). Άμεση συνέπεια της παραπάνω στερεοτυπικής αντίληψης είναι να συσχετίζονται μόνο άνδρες με συγκεκριμένα επαγγέλματα. Επομένως, δεν προξενεί καμία εντύπωση ότι υπάρχουν ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά γυναικών που επιλέγουν την εισαγωγής τους σε «ανδροκρατούμενες» σχολές, όπως τις στρατιωτικές ή τις μηχανολογικές.

Σύμφωνα με το Εγχειρίδιο Μεσογειακού Ινστιτούτου Φύλων, οι έμφυλοι ρόλοι είναι ένα σύνολο στερεότυπων κανόνων για τη συμπεριφορά των φύλων, ανάλογα με τις προσδοκίες κάθε κουλτούρας. Τα στερεότυπα φύλου συχνά μπορούν να περιορίσουν τα δικαιώματα, τις ευκαιρίες και τις ικανότητες των ανθρώπων, με αποτέλεσμα τη διάκριση, την εκμετάλλευση και την ανισότητα (Ashley Crossman, 2018). Οι έμφυλοι ρόλοι είναι

ταυτότητες επίκτητες, δηλαδή προϊόν κοινωνικής εκμάθησης, και συνεπώς μπορούν να αλλάξουν εφόσον παρέμβει κανείς στα πρότυπα κοινωνικοποίησης και στα μηνύματα που προβάλλει. Επομένως, εάν προβάλλονται εξισωτικά πρότυπα στους μαθητές, τότε θα αντιληφθούν πως οι έμφυλες ταυτότητες δεν είναι ιεραρχικές και διαφορετικές ανά φύλο (Ισότητα των Φύλων στην Εκπαίδευση, 2021).

Συχνά, στα σχολεία, τα παιδιά κοροϊδεύουν τους συμμαθητές τους που αποφασίζουν να παίζουν «κοριτσίστικα» παιχνίδια, υποβιβάζουν τα κορίτσια που έχουν δυναμισμό και περιγελούν τα αγόρια που δεν ενδιαφέρονται για αθλήματα. Σε πιο δυσάρεστη θέση βρίσκονται εκείνα τα παιδιά που δείχνουν ή είναι διαφορετικά, ως προς τον άξονα του σεξουαλικού προσανατολισμού, αφού είναι θύματα καθημερινού χλευασμού, ο οποίος φτάνει πολλές φορές και σε επιθέσεις λεκτικές ή σωματικές. Οι ομοφοβικές και τρανσφοβικές συμπεριφορές υπάρχουν στα σχολεία και επιφέρουν πληθώρα αρνητικών συναισθημάτων σε όσους τις βιώνουν. Πιο συγκεκριμένα, μαρτυρίες ανθρώπων που αντιμετώπισαν δυσφορία για το φύλο τους, ιδιαίτερα στην εφηβεία, αναφέρουν πως υπήρξαν θύματα περιθωριοποίησης, απόρριψης και αποκλεισμού από το σχολικό περιβάλλον (Παπαγεωργίου, Πρόληψη και διαχείριση της ομοφοβίας και τρανσφοβίας στο σχολείο, ΠΑ.ΒΙ.Σ.).

Τα σχολεία οφείλουν εξ ορισμού να προστατεύσουν όλα τα παιδιά και να διδάξουν στην πράξη τι σημαίνει ισότητα και ίσες ευκαιρίες για όλους. Εάν τα παιδιά δεν αισθάνονται ασφαλή και προστατευμένα σ' ένα χώρο που μεταδίδει γνώσεις, διδάσκει συμπεριφορές, προωθεί την ισότητα και εκπαιδεύει τους μελλοντικούς πολίτες, τότε πώς θα αισθανθούν ασφαλείς στο κοινωνικό σύνολο;

Η καλλιέργεια της ισότητας στους νέους πρέπει να γίνεται από μικρή ηλικία, δημιουργώντας μια κουλτούρα αποδοχής σε όλα τα επίπεδα. Η οικογένεια, το σχολείο, η κοινωνία, η νομοθεσία και η πολιτική οφείλουν να συνδράμουν ώστε να καλλιεργηθεί εξ απαλών ονύχων αυτό το αίσθημα στους νέους.

Η εφαρμογή των παραπάνω θέσεων δεν είναι πάντοτε εύκολα υλοποιήσιμη, εφόσον είναι πιθανό τα παιδιά να μεταφέρουν στο σχολείο τα πρότυπα που έχουν λάβει από το σπίτι τους. Συνεπώς, είναι κρίσιμη η παρέμβαση των εκπαιδευτικών, οι οποίοι οφείλουν να προωθούν μέσω ιστοριών και παιχνιδιών την έννοια της ισότητας στα παιδιά. Από τα πρώτα σχολικά τους χρόνια τα παιδιά θα πρέπει να νιώθουν ελεύθερα να παίζουν με όλα τα

παιχνίδια, εφόσον το επιθυμούν (Bee Boosting Gender Equality in Education, 2022). Έπειτα, προχωρώντας στο δημοτικό σχολείο, εμβαθύνοντας στη γνώση και καλλιεργώντας την κριτική τους ικανότητα, θα αποδεχθούν την διαφορετικότητα και θα αντιληφθούν ότι στην πραγματικότητα οι άνθρωποι δε διαφέρουν μεταξύ τους αλλά έχουν όλοι τα ίδια δικαιώματα. Παιχνίδια ρόλων, βιωματικά εργαστήρια με κύριο στόχο την καλλιέργεια του αισθήματος της ισότητας και την κατάρριψη του «μύθου» ότι τα αγόρια είναι καλύτερα στα θετικά μαθήματα ενώ τα κορίτσια στα φιλολογικά και στα καλλιτεχνικά, θα βοηθήσουν στην οικοδόμηση της ισότητας των φύλων.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση τα παιδιά είναι ικανά να αντιληφθούν την αξία της ισότητας στη ζωή των ανθρώπων και, σκεπτόμενοι κριτικά, να απορρίψουν τις στερεοτυπικές αντιλήψεις περί φύλων. Βέβαια, στην ηλικία αυτή, είναι πιο ενδιαφέρον και αποτελεσματικό τα παιδιά να αντιλαμβάνονται τα μηνύματα μέσω βιωμάτων. Πιο συγκεκριμένα, το σχολείο οφείλει να εφαρμόσει μια αντιρατσιστική εκπαιδευτική πολιτική μέσα από δράσεις, ομιλίες *θυμάτων* διαχωρισμού και διακρίσεων, θεατρικές παραστάσεις και ταινίες, με στόχο να προβληματίσουν και να ευαισθητοποιήσουν τους εφήβους. Είναι απαραίτητο να αντιληφθούν οι ίδιοι οι μαθητές το σφάλμα του να περιθωριοποιείται κάποιος μαθητής, λόγω της καταγωγής, της θρησκείας, του χρώματος ή του φύλου του και να αναπτύξουν ενσυναίσθηση απέναντι στα όσα, λανθασμένα, βιώνουν τα άτομα αυτά. Οι παραπάνω δράσεις πρέπει να έχουν ως σκοπό να εγείρουν τα εξής ερωτήματα: «Πώς θα αισθανόμουν, αν ήμουν εγώ στη θέση του *θύματος*»; «Τι μπορώ να κάνω, για να αμβλύνω τις ανισότητες που παρατηρώ γύρω μου»; Με το πέρας των σχολικών δράσεων αναμένεται ότι οι μαθητές θα αναπτύξουν μια κουλτούρα αποδοχής του διαφορετικού και εξομάλυνσης των σχέσεων στο σχολικό περιβάλλον.

Ταυτόχρονα, θεμελιώδης παράγοντας στην κατάργηση των έμφυλων στερεοτύπων θεωρείται η συμβολή των εκπαιδευτικών. Οι διδάσκοντες, μέσω της καθημερινής επαφής με τα παιδιά, μπορούν να συμβάλουν στην καλλιέργεια της ισότητας και την αποδοχή του διαφορετικού, μέσω μαθημάτων και δράσεων στο σχολείο. Καλό θα ήταν να θίγονται και να απορρίπτονται περιπτώσεις έμφυλης βίας στο σχολικό μάθημα αλλά και έξω από την τάξη με κάθε αφορμή.

Μηνύματα που σχετίζονται με την αποδόμηση των στερεοτύπων για τα φύλα μπορούν να διαδοθούν με ποικίλα μέσα. Θα μπορούσαν, για παράδειγμα, οι εκπαιδευτικοί

μέσω της ακόλουθης εκπαιδευτικής δράσης να αναδείξουν τον ρόλο της γυναίκας στην αρχαιότητα στο μάθημα της Ιστορίας. Ένας εκπαιδευτικός θα μπορούσε να ζητήσει από τους μαθητές του να καταγράψουν τρία ονόματα σπουδαίων ανδρών και γυναικών που γνωρίζουν. Το πιθανότερο είναι οι πλείστοι μαθητές να γράψουν ευκολότερα τα ονόματα τριών ανδρών αλλά να δυσκολευτούν στην καταγραφή των τριών γυναικείων ονομάτων. Αυτό αποτελεί μια αφόρμηση, όχι μόνο για να γνωρίσουν οι μαθητές σπουδαίες προσωπικότητες, αλλά και για να αναλογιστούν τον λόγο για τον οποίο δυσκολεύτηκαν να σκεφτούν τα ονόματα τριών γυναικών. Είναι άραγε οι σημαντικές γυναίκες της Ιστορίας λιγότερες ή μήπως δεν γνωρίζουμε αρκετά γι' αυτές; Και στις δύο περιπτώσεις, γιατί συμβαίνει αυτό; (Ισότητα των Φύλων στην Εκπαίδευση, 2021). Επιπρόσθετα, ο εκπαιδευτικός οφείλει να προωθή την συμμετοχή μαθητών κάθε φύλου στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Είναι σημαντικό να ενθαρρύνονται μαθητές κάθε φύλου, ώστε να συμμετέχουν ενεργά στα συμβούλια της τάξης, στο Κεντρικό Μαθητικό Συμβούλιο, στην Παιδοβουλή καθώς και σε άλλα διοικητικά κέντρα.

Εξίσου σημαντικός θεωρείται ο σωστός επαγγελματικός προσανατολισμός στα σχολεία. Η ορθή επιλογή επαγγέλματος απαιτεί μαθητές απαγκιστρωμένους από στερεοτυπικές προκαταλήψεις, έτοιμους να αφουγκραστούν τις ανάγκες, τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντά τους. Έχει παρατηρηθεί πως τα αγόρια επιλέγουν σε μεγάλο βαθμό τα επαγγέλματα του μηχανικού, του πιλότου, του στρατιωτικού ενώ οι γυναίκες προτιμούν επαγγέλματα που η κοινωνία θεωρεί 'γυναικεία' όπως αυτά της δασκάλας, της αεροσυνοδού ή της ψυχολόγου. Είναι άραγε αυτές οι πραγματικές επιλογές των μαθητών ή μήπως τα έμφυλα πρότυπα έχουν διεισδύσει και επηρεάσει την επιλογή καριέρας των μαθητών; Αδιαμφισβήτητα, η επιλογή του επαγγέλματος, μια τόσο καθοριστική, για την μετέπειτα ζωή του ανθρώπου απόφαση, δεν θα πρέπει να εξαρτάται από τον έμφυλο διαχωρισμό των επαγγελμάτων (Angeli M., Free to choose, 2018).

Στη ζωή των εφήβων, πολύ σημαντικό ρόλο παίζουν και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπου οι τάσεις και τα μηνύματα μεταδίδονται αστραπιαία. Καλή ιδέα θα ήταν να κυκλοφορούν στον κυβερνοχώρο βίντεο, στα οποία θα συμμετέχουν άνθρωποι-πρότυπα για τους μαθητές, που σκοπό θα έχουν να προβάλλουν εξισωτικά πρότυπα. Γνωστοί ποδοσφαιριστές, τραγουδιστές, ηθοποιοί μπορούν να επηρεάσουν τα κυρίαρχα στερεότυπα φύλων και να δημιουργήσουν μια κουλτούρα αλλαγής και αποδοχής του διαφορετικού.

Εν κατακλείδι, η ετερογένεια, σε ποικίλους τομείς της ζωής, όπως το φύλο, η ενδυμασία, το χρώμα δεν πρέπει να αποτελεί τροχοπέδη στην ομαλή συμβίωση στο σχολικό περιβάλλον. Οι διακρίσεις κάθε είδους δεν έχουν χώρο στο σχολείο, γι' αυτό και «αποβάλλονται». Η ενσυναίσθηση, η αποδοχή και ο σεβασμός στο «διαφορετικό» πρέπει να καλλιεργούνται ποικιλοτρόπως, ώστε να αποδομηθούν τα έμφυλα στερεότυπα. Όπως είπε και ο Ευριπίδης, «ο ουρανός είναι ίδιος για όλους τους ανθρώπους», αλλά οι άνθρωποι δεν είναι ίδιοι μεταξύ τους. Ας ενστερνιστούμε αυτή την άποψη κι ας κυνηγήσουμε μια θέση κάτω από τον ίδιο ουρανό!

Βιβλιογραφία

Αγγλόφωνη

- Angeli Maria, Free to choose, Mediterranean Institute of Gender Studies (MIGS), 2018.
Available here: <https://medinstgenderstudies.org/wpcontent/uploads/Free-to-Choose-Gender-segregation-in-education-and-employment-in-Cyprus.pdf>
- Bee Boosting Gender Equality in Education, 2022.
Available here: <https://medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/2022/09/BEE-manual-MIGS.pdf>
- Mediterranean Institute of Gender Studies
<https://medinstgenderstudies.org/>

Ελληνόφωνη:

- Ashley Crossman, Η κοινωνιολογία του φύλου, 2018.
Available here: <https://el.eferrit.com/%CE%B7-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%86%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%85/>
- Διαγωνισμός για προώθηση της ισότητας των φύλων και της κοινωνικής συμπερίληψης, στο πλαίσιο της πρόληψης της βίας, της νεανικής παραβατικότητας στο σχολείο και της προαγωγής της ενεργού πολιτότητας, Γυμνάσιο Φανερωμένης Λάρνακας, 2021-2022.
- Ισότητα των Φύλων στην Εκπαίδευση – Εκπαιδευτικό – Ενημερωτικό Υλικό, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021.
https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/educational-toolkit-help-fight-gender-stereotypes-secondary-school_el
- Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος, Πρόληψη και διαχείριση της ομοφοβίας και τρανσφοβίας στο σχολείο, ΠΑ.ΒΙ.Σ.

**2^ο βραβείο, Ειρήνη Αρχόντους (Γ' Γυμνασίου)
Περιφερειακό Γυμνάσιο Αγίας Βαρβάρας
Υπεύθυνη εκπαιδευτικός: Χριστίνα Δρουσιώτη**

Με όραμα ένα σχολείο έμφυλης ισότητας

Ισότητα ή μη διάκριση είναι η κατάσταση όπου κάθε άτομο έχει ίσες ευκαιρίες και δικαιώματα. Ωστόσο, είναι γενικά παραδεκτό ότι υφίστανται πολλές διακρίσεις μεταξύ των ανθρώπων, κυρίως λόγω πολιτισμικών διαφορών, γεωγραφικών διαφορών και φύλου. Η ανισότητα με βάση το φύλο είναι μια πραγματικότητα που κυριαρχεί σε ολόκληρο τον κόσμο, αφού ακόμη και στον 21ο αιώνα, άνδρες και γυναίκες δεν απολαμβάνουν ίσα προνόμια. Έμφυλη ισότητα σημαίνει παροχή ίσων ευκαιριών τόσο σε άνδρες όσο και σε γυναίκες σε πολιτικές, οικονομικές, εκπαιδευτικές και υγειονομικές πτυχές. Εντούτοις, τα στερεότυπα φύλου πυροδοτούνται τη στιγμή που οι γονείς ανακαλύπτουν το φύλο του παιδιού τους και με τον τρόπο αυτό ξεκινά η διαδικασία σκέψης του τι θεωρείται φυσιολογικό για τα κορίτσια και τα αγόρια, τόσο στην κοινωνική όσο και στην εκπαιδευτική τους ζωή.

Αν και έχουν πραγματοποιηθεί αλλαγές όσον αφορά την ανισότητα των φύλων στα σχολεία μας, παρόλα αυτά όλοι οι εμπλεκόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία φορείς θα πρέπει να εργαστούν σκληρότερα για να παρέχουν μια αμερόληπτη εκπαίδευση σε μας τα παιδιά, δημιουργώντας ένα πιο συμπεριληπτικό πλαίσιο, κατοχυρώνοντας την ισότητα των φύλων ως θεμελιώδη αρχή της δημοκρατίας. Το σχολείο που θα έπρεπε να οραματίζεται κάθε κοινωνία για τα παιδιά της είναι ένας χώρος όπου όλα γίνονται προς όφελος όλων των παιδιών, ανεξαρτήτως φύλου. Αυτό που μαθαίνει τα παιδιά να αγαπούν τον εαυτό τους, να τον εκτιμούν και να βλέπουν τον κόσμο με εξωστρέφεια, προσφέροντάς τους γνώσεις με τους όρους ενός σύγχρονου κόσμου που εξελίσσεται, βοηθώντας τα να γίνουν σωστοί πολίτες. Στο σχολείο αυτό δεν έχουν θέση τα έμφυλα στερεοτύπα, η έμφυλη βία και ο έμφυλος επαγγελματικός διαχωρισμός στις επιλογές μαθημάτων και στον επαγγελματικό προσανατολισμό.

Βασικό αίτημα και προοπτική των προσπαθειών του σχολείου της έμφυλης ισότητας είναι η διαμόρφωση πιο ευέλικτων ταυτοτήτων φύλου στην εφηβεία, έτσι ώστε να υποστηριχτεί πιο αποτελεσματικά η ισότητα των φύλων. Συνεπώς, τα σχολικά εγχειρίδια και τα αναλυτικά προγράμματα σ' αυτό το σχολείο προσφέρουν εναλλακτικά πρότυπα ταύτισης και μίμησης για κορίτσια και αγόρια, που ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις απαιτήσεις μιας παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας και ενθαρρύνουν τη δημιουργία νέων μοντέλων συμπεριφοράς που αμφισβητούν και αποδομούν τις παραδοσιακές απόψεις για το ρόλο των φύλων. Στα σχολικά βιβλία υπάρχει ισότιμη παρουσία των δύο φύλων και δεν αναπαράγεται η κυρίαρχη ιδεολογία του άνδρα - κουβαλητή για τα αγόρια και της γυναίκας - μητέρας για τα κορίτσια. Αντίθετα, προβάλλονται τόσο τα γυναικεία όσο και τα αντρικά επιτεύγματα και κανένα από τα δύο φύλα δεν παραμένει αθέατο, αναλαμβάνοντας παθητικό ρόλο στην ιστορία του πολιτισμού.

Το απαλλαγμένο από στερεότυπα φύλου σχολείο δίνει έμφαση σε πιο δημοκρατικές διδακτικές διαδικασίες επιδιώκοντας την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών και των μαθητριών στην εκπαιδευτική πράξη μέσα από την ομαδική εργασία, αλλά και την ατομική μελέτη που καθιστά περισσότερο υπεύθυνους τους μαθητές για τη γνώση που αποκτούν. Ως αποτέλεσμα, η διδασκαλία του μαθήματος παρακινεί σε διάλογο τους μαθητές όπου μπορούν να καταθέσουν τις απόψεις τους και τους καλεί να προβληματιστούν για τις ανησυχίες, τα προβλήματα, τους στόχους και τις επιδιώξεις ανδρών και γυναικών σε παλιότερες εποχές, αλλά και στη σύγχρονη, προκειμένου να υιοθετηθεί μια νέα οπτική με στόχο την υπέρβαση των παραδοσιακών αντιλήψεων για τα φύλα. Οι εκπαιδευτικοί επιδιώκουν τη συναισθηματική εμπλοκή των μαθητών ώστε να «κλωνιστούν» οι στερεοτυπικές αντιλήψεις των μαθητών, να αντιμετωπιστεί η άγνοιά τους σχετικά με το ρόλο των γυναικών και τη νέα θέση των ανδρών στην οικογένεια και την κοινωνία και γενικότερα να ευαισθητοποιηθούν. Με τον τρόπο αυτό, η ένταξη της κριτικής σκέψης στο μάθημα συμβάλλει στη σταδιακή αλλαγή της στάσης και των απόψεών τους.

Όλα αυτά βέβαια δεν θα μπορούσαν να είναι εφικτά χωρίς εκπαιδευτικούς που είναι δυναμικοί, κατάλληλα εκπαιδευμένοι, διαλλακτικοί στις επιλογές τόσο των κοριτσιών, όσο και των αγοριών στη μάθηση και στην ανάπτυξη, προκειμένου να βοηθήσουν εμάς τα παιδιά να εξερευνήσουμε και να αναπτύξουμε τις ικανότητές μας, και να αποκτήσουμε αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση. Η διδασκαλία δεν περιορίζεται στη μεταλαμπάδευση

γνώσεων, αλλά και των αξιών, των ηθών και των προτύπων συμπεριφοράς και λειτουργίας της κοινωνίας. Οι εκπαιδευτικοί με τη χρήση της γλώσσας, την ενίσχυση συμπεριφορών, την αλληλεπίδραση με τους μαθητές παρέχουν τη δυνατότητα να ξεπεραστεί ο διαχωρισμός ανάμεσα σε «αγόρια» και «κορίτσια», υπέρ των «παιδιών». Ως εκ τούτου, δεν υπάρχουν μαθήματα που είναι κατάλληλα ή μη για το κάθε φύλο, ούτε διακρίνονται σε αντρικά και γυναικεία, ούτε παραδοσιακές για το φύλο επιλογές σπουδών και επαγγέλματος. Όλα τα παιδιά συμμετέχουν σε όλες τις δραστηριότητες ανεξαρτήτως φύλου και δεν υπάρχει πλέον το εκπαιδευτικό κατεστημένο που θέλει τα κορίτσια στη θεωρητική κατεύθυνση και τα αγόρια στη θετική κατεύθυνση.

Ένας άλλος τρόπος προώθησης της ισότητας στο ιδεατό σχολείο είναι και η υλοποίηση προγραμμάτων δράσης που έχουν ως στόχο την καλλιέργεια της δημοκρατικής συνείδησης με τη διδασκαλία και στα δύο φύλα θεμάτων που αφορούν την ιδιότητα του ενεργού πολίτη, με όλο το φάσμα των πολιτικών δικαιωμάτων και των κοινωνικών ελευθεριών. Εφόσον οι μαθητές γνωρίσουν τα δικαιώματά τους δημιουργούνται προϋποθέσεις κατανόησης του εαυτού τους, μέσα από την αναγνώριση και κατανόηση των άλλων. Για να υποστηριχτεί αυτό είναι απαραίτητη η ενεργός και ισότιμη συμμετοχή τόσο των αγοριών όσο και των κοριτσιών στις μαθητικές κοινότητες αποκτώντας με τον τρόπο αυτό γνώσεις, εκφέροντας γνώμη και αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης της ευρύτερης κοινωνίας για θέματα που αφορούν στην ισότητα των φύλων. Προς το σκοπό αυτό, δίνονται στους μαθητές ευκαιρίες ανάπτυξης σχέσεων μέσω της συνεργασίας στην προετοιμασία αιθουσών, κήπου, ανάληψης οικιακών δραστηριοτήτων, όπως προετοιμασία φαγητού, σε μια προσπάθεια να ξεπεραστούν οι κοινωνικοί ρόλοι με βάση το φύλο.

Συνοψίζοντας, το σχολείο που θα έπρεπε όλοι να οραματίζονται υπόσχεται να διαδραματίσει καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση ισότιμων πολιτών μέσω της ευαισθητοποίησης των μαθητών, της ανάπτυξης της κριτικής σκέψης απέναντι στα θέματα της ανισότητας των φύλων και της διαμόρφωσης στάσεων που να αντιμετωπίζουν με μεγαλύτερο σκεπτικισμό τα αλληλοσυγκρουόμενα μηνύματα που δέχονται καθημερινά οι μαθητές σε σχέση με τους ρόλους των φύλων. Μακάρι η πολιτεία να στηρίξει έμπρακτα αυτό το εγχείρημα, ώστε το σχολείο να καταστεί η μικρογραφία ενός δίκαιου κόσμου, ενός κόσμου που κανείς δεν φοβάται να εκφραστεί, να ονειρευτεί και να ζήσει.

**3^ο βραβείο, Φρειδερίκη Παναγιώτου (Β' Γυμνασίου)
Γυμνάσιο Πόλεως Χρυσοχούς
Υπεύθυνη εκπαιδευτικός: Ελένη Μητρογιάννη**

Το σχολείο «του σήμερα» προς την έμφυλη ισότητα «του αύριο»

Το ζήτημα της ισότητας ανάμεσα στα δύο φύλα συνεχίζει να αποτελεί ζωτικό θέμα της κοινωνίας μας, καθώς λανθασμένα στερεότυπα χρόνων συνεχίζουν να διαιωνίζουν την έμφυλη ανισότητα. Η ανισότητα αυτή εκφράζεται σε όλους τους τομείς της ζωής και καλλιεργείται από μικρή ηλικία μέσω της κοινωνικοποίησης που λαμβάνει ο μαθητής από την οικογένεια, τις παρέες και το σχολείο. Τα παιδιά μεγαλώνουν μαθαίνοντας ότι το «ισχυρό» φύλο είναι ο άνδρας και η γυναίκα το «ασθενές». Έτσι, περνάνε τα χρόνια και θεωρώντας αυτή τη διάκριση απολύτως «φυσιολογική» μπαίνουν στην κοινωνία και αναπαράγουν μεταξύ τους σεξιστικές συμπεριφορές. Το σχολείο είναι ο βασικός παράγοντας διάπλασης του χαρακτήρα και των αντιλήψεων για τον άνθρωπο και έχει τη δυνατότητα να εφαρμόσει μεθόδους που να καλλιεργούν την ιδέα της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών χωρίς να δίνει «προβάδισμα» σε κάποιο από τα δύο φύλα.

Πρώτα-πρώτα η υιοθέτηση βιωματικών δράσεων εντός των σχολικών μονάδων είναι ένας τρόπος ευαισθητοποίησης των μαθητών για τη σημασία της ισότητας των αγοριών και των κοριτσιών. Καθώς οι μαθητές θα έρχονται συστηματικά σε επαφή με καταρτισμένους κοινωνιολόγους και ψυχολόγους μέσω των δράσεων αυτών, θα βιώνουν συναισθήματα και εμπειρίες που ζει καθημερινά το γυναικείο φύλο. Αποτέλεσμα αυτών των βιωματικών δράσεων είναι τα παιδιά να έχουν τη δυνατότητα να αισθανθούν καταστάσεις οι οποίες θα τους προβληματίσουν και θα τους αφυπνίσουν. Επιπρόσθετα, είναι ανάγκη να διοργανωθούν ημερίδες σχετικές με το ζήτημα, οι οποίες θα περιλαμβάνουν ιστορικές αναδρομές, ψυχολογικές και κοινωνικές μελέτες, τις οποίες θα παρουσιάζουν μετά από ερευνητική εργασία οι ίδιοι οι μαθητές. Έτσι, το σχολείο θα μετατραπεί σε «σπόρο» ενημέρωσης και ενσυναίσθησης.

Παράλληλα με τα παραπάνω το σύγχρονο σχολείο καλείται να εφαρμόζει τις αρχές τις έμφυλης ισότητας σε όλες τις πτυχές λειτουργίας του. Για παράδειγμα, τα μαθητικά συμβούλια των τάξεων κάθε σχολείου θα ήταν καλό να αποτελούνται υποχρεωτικά από ίσο αριθμό αγοριών και κοριτσιών ανάλογα με τις ικανότητές και τη θέλησή τους και όχι να διαμορφώνεται με την αντίληψη ότι τα αγόρια ανήκουν στη μερίδα του ικανού φύλου. Αν αυτό εφαρμοζόταν οι μαθητές θα μεγάλωναν με την ιδέα της ίσης εκπροσώπησης των δύο φύλων σε θέσεις εξουσίας και λήψης απόφασης, επομένως ως ενήλικοι πολίτες θα θεωρούν ότι αξίζουν ίσες επαγγελματικές ευκαιρίες σε θέσεις εργασίες με ισχύ τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες. Βασικό για τα παραπάνω είναι να σταματήσει ο διαχωρισμός των μαθητών σε συγκεκριμένα μαθήματα ή δραστηριότητες ανάλογα με το φύλο τους. Αυτό ίσως δίνει την εντύπωση στους μαθητές ότι δεν έχουν τα ίδια ποιοτικά χαρακτηριστικά. Αντίθετα, το σωστό θα ήταν στα σχολικά μαθήματα καθώς και σε διοργανώσεις εκτός ωρών διδασκαλίας όπως αθλητικοί αγώνες ή debates , οι ομάδες εκπροσώπησης να είναι μεικτές. Με αυτό τον τρόπο οι μαθητές θα νοιώθουν οι ίδιοι ίσοι και θα μάθουν να συνεργάζονται και να αναγνωρίζουν την αξία των συνεργατών τους ανεξαρτήτως φύλου.

Από τους βασικότερους όμως στόχους προς την καλλιέργεια της ισότητας είναι η αναθεώρηση και ο εκσυγχρονισμός των σχολικών βιβλίων. Καθώς τα βιβλία αυτά είναι το βασικό εγχειρίδιο μάθησης, είναι ανάγκη να αναφέρονται σε πιο σύγχρονες αντιλήψεις και αντίστοιχα να αναθεωρηθούν σημεία αναχρονιστικά που βασίζονται σε στερεότυπα. Στο πλαίσιο αυτής της αναδιαμόρφωσης των σχολικών εγχειριδίων είναι σημαντικό να ενσωματωθούν και αναφορές σε διαμαρτυρίες και σε ανθρώπους οι οποίοι πάλεψαν για τα ανθρώπινα δικαιώματα, σε ακτιβίστριες και σε ομάδες βοήθειας γυναικών που έχουν υποστεί ρατσιστικές συμπεριφορές ή και βία. Γυναίκες όπως η Γιόνμι Παρκ και η Γκλόρια Σταινερ, ακτιβίστριες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ομάδα Troop 6.000, η οποία πάλεψε για τα ανθρωπινά δικαιώματα των γυναικών και η Malala Yousafzai η οποία πριν μόλις 10 χρόνια πάλεψε για το δικαίωμα των γυναικών στην εκπαίδευση, είναι κάποια από τα πιο αντιπροσωπευτικά παραδείγματα που αξίζει να μάθουν οι μαθητές. Οι εκπαιδευτικοί είναι αυτοί που με την κατάλληλη διαχείριση αυτών των σημείων θα βοηθήσουν τους μαθητές να μάθουν να σέβονται το αντίθετο φύλο και να εκτιμούν τους ανθρώπους λόγω του χαρακτήρα, της προσωπικότητάς τους, και των καθημερινών αγώνων του. Προς αυτόν τον

στόχο το σχολείο θα προβάλλει την ανθρωπιστική παιδεία και τη σημασία του ανθρώπου ανεξαρτήτως φύλου.

Η κοινωνία έχει κάνει πολλά βήματα προς τη διαφύλαξη και την εδραίωση της ισότητας. Το σύγχρονο σχολείο, όμως, ακόμη παρουσιάζει αδυναμίες και γι' αυτό σήμερα περισσότερο από ποτέ καλείται να γίνει περισσότερο ανθρωπιστικό θέτοντας στο επίκεντρο τη διάπλαση ορθών και ηθικών χαρακτήρων. Οι δάσκαλοι και οι καθηγητές είναι οι φορείς αυτού του στόχου. Οι ίδιοι με βάση τη συμπεριφορά τους, τα λόγια τους και το παράδειγμά τους είναι εκείνοι που θα πρέπει να προσπαθήσουν για να καλλιεργήσουν τις αξίες της έμφυλης ισότητας. Το σχολείο είναι αυτό που μαθαίνει μέσω της συνεργασίας και της ομαδικότητας ότι οι άνθρωποι είναι ίσοι ανεξαρτήτως προέλευσης, θρησκείας, φύλου. Όλοι έχουν ίδιο μερίδιο στη γνώση και στις ευκαιρίες που προσφέρει το σχολείο σε αυτούς. Η γυναίκα στον χώρο αυτό μπορεί να λειτουργήσει ως παράδειγμα για τον αγώνα ενάντια σε μια πατριαρχική κοινωνία, που δεν της αναγνώριζε το δικαίωμα επιλογής χωρίς την ύπαρξη ενός άνδρα δίπλα της. Η γυναίκα είναι σύμβολο για τον διαρκή αγώνα του ανθρώπου προς την ελευθερία και την ισότητα. Όλοι έχουμε ρόλο ατομικά και συλλογικά στον αγώνα αυτό προς μια κοινωνία χωρίς διακρίσεις με κριτήριο το γυναικείο ή ανδρικό φύλο.

3^ο βραβείο, Κωνσταντίνα Αρτέμη (Γ' Γυμνασίου)
Περιφερειακό Γυμνάσιο Τραχωνίου
Υπεύθυνη εκπαιδευτικός: Αγάθη Αριστείδου

Η έμφυλη ισότητα στα σχολεία, μέσα από τα μάτια ενός παιδιού

Όλοι μας στην παιδική μας ηλικία, την εποχή της αθωότητας κάνουμε όνειρα, φτιάχνουμε έναν κόσμο δικό μας, ξεχωριστό, στον οποίο μετά θα μπούμε και θα ζήσουμε ευτυχισμένοι χωρίς τίποτα και κανέναν να μας εμποδίσει. Με το αθώο και αγνό μυαλό της παιδικότητας όλοι οι άνθρωποι είμαστε ίσοι, όλοι έχουμε το ίδιο δικαίωμα στη ζωή και στη χαρά.

Παράλληλα όμως, ανάμεσα στις ευτυχισμένες στιγμές της παιδικής αθωότητας κάποτε κάποια ερωτηματικά μένουν ανεξήγητα και προκαλούν μια δυσφορία στα παιδιά. Όπως ακριβώς το συναίσθημα της αδικίας που δεν μπορεί το μικρό παιδί να το ερμηνεύσει διότι ανατρέφεται με έναν συγκεκριμένο τρόπο. Κάπως έτσι γεννήθηκε μέσα μου η απορία για τη θέση των αγοριών και κοριτσιών στον περίγυρό μου καθώς μεγάλωνα.

Στη συνέχεια ως μαθήτρια, θυμάμαι τον εαυτό μου να έχω αντιληφθεί αυτή τη διαφορετικότητα των κοριτσιών και να έχω διαμορφώσει μια αντίληψη κατωτερότητας, ή μάλλον καλύτερα, να αισθάνομαι ότι μου έχει επιβληθεί έμμεσα μια αντίληψη ότι πρέπει να αισθάνομαι διαφορετική ως προς τα δικαιώματά μου που έχω σε σχέση με το άλλο φύλο. Αυτό μου δημιουργούσε από τη μια απίστευτο θυμό και οργή και από την άλλη την ανάγκη να παλέψω να αγωνιστώ για να αποδείξω τα αυτονόητα, ότι δηλαδή είμαι ίση με τα αγόρια κι εγώ και οι συμμαθήτριές μου.

Δυστυχώς, καθώς ωριμάζω αρχίζω να κατανοώ ότι οι πεποιθήσεις αυτές είναι προφανώς βαθιά ριζωμένες σε ολόκληρη την κυπριακή κοινωνία. Στο μυαλό των παππούδων και γιαγιάδων μας, ακόμα και των γονιών μας, αλλά και των δασκάλων μας και των καθηγητών μας σε ένα βαθμό!

Μεγαλώσαμε όλοι σε μια κοινωνία που το κορίτσι εξ ορισμού πρέπει να είναι υπάκουο και πειθαρχημένο, καθαρό και συγυρισμένο, ντροπαλό και συνάμα σεμνό που με λίγα λόγια

εκφράζεται. Πότε μου δεν είχα το δικαίωμα όταν ήμουν θυμωμένη να φωνάξω διότι είμαι κορίτσι, ούτε να έχω ασυγύριστα τετράδια διότι οι κοπέλες έχουν περιποιημένα τα πράγματα τους. Δεν μπορούσα να τρέξω μαζί με τα αγόρια στο μάθημα της γυμναστικής διότι αυτά είναι αγόρια κι εγώ κορίτσι. Το ποδόσφαιρο το λατρεύω από μικρή αλλά το στερήθηκα πολύ διότι οι δάσκαλοι και οι καθηγητές μου μου έλεγαν ότι μπορώ να παίξω βόλεϊ και μπάσκετ και να αφήσω το ποδόσφαιρο διότι παίζουν αγόρια και μπορεί να μου χτυπήσουν. Γενικότερα παρατηρείται μια τάση να διαιωμισθεί μια πατριαρχική αντίληψη που είχαν οι γιαγιάδες και παππούδες μας.

Κάποτε μια καθηγήτρια ρώτησε μια μαθήτρια γιατί δεν είχε κάνει τις ασκήσεις της και αυτή της είπε ότι είχε να κάνει πολλές δουλειές του σπιτιού διότι η μαμά της έχει βρέφος και το φροντίζει. Τότε η καθηγήτρια τη ρώτησε αν κι ο πατέρας εργάζεται πολλές ώρες και δεν μπορεί αυτός να κάνει τις δουλειές και η μικρή εμβρόντητη απάντησε «μα τι λέτε κυρία, να κάνει τις δουλειές του σπιτιού ο παπός μου;» η κυρία με σταθερό και ακλόνητο ύφος είπε «ναι, γιατί όχι;» Το τι ακολουθήσε στην τάξη δεν λέγεται. Χωριστήκαμε σε αγόρια - κορίτσια και οι αντιπαραθέσεις τελειωμό δεν είχαν...

Ανάλογο δράμα όμως, ζουν και τα αγόρια ή τέλος πάντων αρκετά από αυτά που δεν δέχονται τις παρωπίδες που τους φόρεσαν και τα στερεότυπα που άνοιξαν το κεφάλι τους κι έριξαν μέσα με πολύ μόχθο και κόπο. Πόσες φορές ένιωσα τον πόνο των αγοριών να ξεχειλίζει στο σχολείο. Ήθελαν να κλάψουν αλλά δεν μπορούσαν διότι είναι αγόρια και «τα αγόρια δεν κλαίνε». Ήθελαν να λάβουν μέρος σε χορούς αλλά δεν το έκαναν διότι οι συμμαθητές τους ανέμεναν μόνο ποδόσφαιρο από αυτούς, ήθελαν να ζωγραφίζουν αλλά δεν ήταν «αγορίστικο» και έτσι καταπιέζονταν. Πόσες φορές στα μαθήματα όταν εκφράζονται με συναισθήματα τους γιουχαΐζουν οι συμμαθητές τους ότι έχουν κοριτσίστικη συμπεριφορά. Πόσες φορές τους απομόνωσαν διότι ήθελαν θέατρο αντί για μπάλα, τραγούδι αντί για πάλη. Όμως και οι μεγάλοι άθελά τους το τροφοδοτούν το στερεότυπο. Κάποτε είχα ακούσει μια μητέρα να δικαιολογεί τον γιο της που δεν μελετά λέγοντας «τι να κάνουμε; είναι αγόρι, θέλει να παίξει, δεν έχει όρεξη για διάβασμα όπως τα κορίτσια».

Ακόμη και όταν πρόκειται να επιλέξουμε κλάδους και μελλοντικά επαγγέλματα, τα στερεότυπα μας κυνηγούν και μας περιορίζουν. Συμμαθήτριάς μου παραπονιόντουσαν ότι οι γονείς τους τις

αποθαρρύνουν να σπουδάσουν επαγγέλματα με βάρδιες διότι όταν μεγαλώσουν θα γίνουν μαμάδες και ποιος θα προσέχει τα παιδιά όταν θα κάνουν οικογένεια. Κάποια άλλα κορίτσια ήθελαν να πάνε σε τεχνική σχολή αλλά οι συμμαθητές /τριες την απέτρεψαν διότι στις τεχνικές πηγαίνουν τα αγόρια...

Ονειρευόμαστε εμείς οι νέοι πάντοτε ένα μέλλον χωρίς περιορισμούς χωρίς αδικίες και στερεότυπα που θα μας χαλάσουν τα όνειρά μας. Πιστεύουμε ότι η υγιής ανάπτυξη του παιδιού προϋποθέτει ότι μεγαλώνει σε ένα περιβάλλον ισότιμο ως προς τα φύλα. Διότι μόνο έτσι θα μπορέσει κάποιος/ α να αναπτύξει όλες τις ικανότητες και δεξιότητες του/της. Εμείς οι νέοι θέλουμε και διεκδικούμε μια Εκπαίδευση ισότιμη που δεν διακρίνει ούτε φύλα, ούτε κοινωνικές τάξεις, ούτε καταγωγή, ούτε χρώμα.

Πιστεύω στη δύναμη και στη θέληση εμάς των νέων και πιστεύω ότι έχουμε την ικανότητα να αλλάξουμε πράγματα και καταστάσεις που εμποδίζουν την κοινωνία μας να προοδεύει. Ειδικότερα, μέσα από την επαφή μας με τους καθηγητές και τη Διεύθυνση του Σχολείου μπορούμε να στείλουμε ένα μήνυμα στο Υπουργείο για να αλλάξουν κάποια πράγματα ακόμη και μέσα από τα προγράμματα των μαθημάτων. Ακόμη, μπορούμε να βοηθήσουμε τους ανθρώπους γύρω μας να αντιληφθούν ότι υπάρχει ισότητα και αυτό είναι κάτι πολύ φυσιολογικό.

Η συνύπαρξη αγοριών και κοριτσιών μπορεί να αποδείξει την ισότητά μας.

Ήδη από τις μεικτές τάξεις που λειτουργούν σε όλα τα σχολεία, φαίνεται μέσα από όλα τα μαθήματα ότι οι νοητικές ικανότητες αγοριών και κοριτσιών είναι ακριβώς οι ίδιες. Τα συναισθήματά μας είναι επίσης ακριβώς τα ίδια. Η λύπη και η χαρά, ο πόνος και η απογοήτευση, η θλίψη αλλά και ο ενθουσιασμός είναι αισθήματα που μοιραζόμαστε μεταξύ μας και αναγνωρίζουμε ότι υπάρχουν ισότιμα. Ακόμη, η ενέργεια και η ζωντάνια υπάρχουν το ίδιο σε αγόρια και κορίτσια. Όσες φορές παίξαμε μαζί ποδόσφαιρο ή τρέξαμε στην αυλή ή καθαρίσαμε την τάξη μας ή τραγουδήσαμε μαζί στην χορωδία ή ζωγραφίσαμε από κοινού μια ζωγραφιά και τόσα άλλα πράγματα, το διασκεδάσαμε πολύ. Κι όταν περνάμε τόσο ωραία ποτέ δεν σκεφτόμαστε το φύλο μας. Είμαστε απλά ο εαυτός μας.

Άρα λοιπόν, θα μπορούσαμε να συνυπάρξουμε παντού! Κι αυτό μπορούμε να το διδαχθούμε μέσα από το μάθημα της λογοτεχνίας και της γλώσσας αλλά και μέσα από τα εργαστηριακά μαθήματα όλων των ειδικοτήτων. Μπορεί να υπάρχει συνεργατική μάθηση αγοριών – κοριτσιών σε όλα τα μαθήματα. Μπορούμε μαζί να κάνουμε τις καλύτερες διαθεματικές εργασίες και μη. Ακόμη, εργασίες που απαιτούν σωματική δύναμη όπως να μαζευτούν οι καρέκλες σε μια εκδήλωση. Μπορούμε μαζί να μαγειρέψουμε τα πιο νόστιμα φαγητά και να δημιουργήσουμε τους πιο μελωδικούς ήχους! Εμείς δεν έχουμε παρωπίδες και τίποτα δεν μας εμποδίζει να είμαστε δημιουργικοί και να συνεργαζόμαστε και να αλληλοβοηθιόμαστε.

Καθημερινά μοιραζόμαστε κορίτσια - αγόρια τον ίδιο ουρανό, την ίδια γη τον ίδιο ήλιο, την ίδια θάλασσα. Μοιραζόμαστε ακόμη τα ίδια όνειρα, αγαπάμε με τον ίδιο τρόπο τη ζωή και όλα όσα μας προσφέρει. Άρα σίγουρα δεν υπάρχει κάτι που να μας διαφοροποιεί ως προς τα δικαιώματα ούτε να μας διαχωρίζει ως προς το τι μπορούμε να κάνουμε. Ας μην αφήσουμε παλιές αντιλήψεις να μας χαλούν την πρόοδο, άλλωστε σε τόσα πράγματα προσδεύουμε κάθε μέρα και απαλασσόμαστε από άλλα παλιά.